

Проблеми технолошког развоја у нашој земљи – економски аспект

ВОЈНО ДЕЛО 6/1998.

Проф. др *Радмила Стојановић*

... Који су то значајни проблеми када је реч о формулисању стратегије технолошког развоја, зашто нам предстоји још доста рада на њој и шта је то што отежава њено формулисање, а потиче из наше концепције развоја и теорије привредног развоја на коју се у пракси ослањамо? Поменућемо овом приликом само неколико таквих проблема.

Пре свега, још увек немамо, за одређени временски период (пет или десет година унапред), јасне и квантификоване *развојне приоритете Југославије*. При доношењу планских докумената за једну или пет година, често водимо дискусије о развојним приоритетима, али како ни једна грана или регион не желе да буду квалификовани као неприоритетни, то имамо превише приоритета. А кад их има велики број, онда се тешко може говорити о изабраним развојним приоритетима који се у пракси морају стално уважавати. Расплинутост која се јавља при избору приоритета као првом и најважнијем кораку при формулисању политике развоја преноси се даље на читав програм развоја, тј. на цео план за одређени плански период – краткорочни, средњорочни или дугорочни. Не треба посебно истицати колико је избор приоритета значајан за мање земље које не располажу инвестиционим средствима за обимнија инвестициона улагања. А међу такве у свету спада и Југославија. Одсуство јасних приоритета мора се одразити на стратегију технолошког развоја.

Друго што нам недостаје јесте *целина великих система*, које смо претерано разбили и учинили субоптималним. При томе, мислимо, првенствено, на следеће велике системе: енергетски, саобраћајни, производњу сировина и опреме, грађевинарство као комплекс, и, најзад, агроиндустријски комплекс. Свако планирање политике развоја мора првенствено полазити од тих технолошко-економских система, јер од њих зависи укупан развој земље, стабилност привреде и читавог друштва. Управљање таквим комплексима је основа и за постојање стратегије технолошког развоја будући да се технички прогрес највише испољава баш у наведеним сложеним великим системима, а нарочито у појединим гранама унутар њих. Зато што немамо организоване велике системе, нисмо у могућности да планирамо у довољној мери наш развој

у целини, да рационално користимо факторе раста којима располажемо, и да имамо задовољавајући ефекат од нових инвестиција.

Још један губитак морамо имати на уму због неорганизованости великих сложених система. Тај губитак се испољава у томе што највећи део нових инвестиција иде на грађевинске објекте уместо на нову опрему и на модернизацију постојеће. На пример, од укупних нових инвестирања у нашу индустрију нешто више од 60 одсто иде на грађевинске објекте, а мање од 40 одсто на нову опрему. У развијеним земљама је углавном обрнуто, док у САД и Јапану на опрему иде чак до скоро 70 одсто. То расипање средстава, и због нерационалног грађења прескупих објеката и због високих трошкова градње и спорог активирања готових објеката (несинхронизовано стиже нова опрема у односу на завршавање градње), иде, наравно, на штету вишег нивоа опреме и на штету нашег бржег уклапања у нову технолошку револуцију, трећу по реду у светској историји, на чијем се прагу налазимо...